

HIGIENOS INSTITUTAS

Biudžetinė įstaiga, Didžioji g. 22, LT-01128 Vilnius, tel. (8 5) 262 4583, faks. (8 5) 262 4663, el. p. institutas@hi.lt, www.hi.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 111958286

PRANEŠIMAS ŽINIASKLAIDAI

2018 m. birželio 13 d.

Lietuvos visuomenės sveikatos būklė gerėja

Higienos instituto, ištyrusio pastarojo šimtmečio šalies pokyčius, duomenimis, šiandien Lietuvos visuomenė gali pasigirti gerėjančia sveikata.

Higienos instituto specialistai išanalizavo šalies 1918–2017 m. demografinius, mirtingumo nuo infekcinių ir lėtinių neinfekcinių ligų, sergamumo infekcinėmis ligomis, įstaigų veiklos bei išteklių duomenis. Jie rinkti iš įvairių sveikatos statistikos šaltinių, katalogų ir kitų knygų, išleistų per šimtmetį.

Pagal šią istorinę sveikatos statistikos informaciją parengtas ir išleistas informacinis leidinys „Lietuvos visuomenės sveikatos būklės pokyčiai per šimtmetį“.

Kaip nurodoma leidinyje, reikšminga visuomenės sveikatos tema – **demografija**. Per šimtą metų gyventojų skaičius didėjo ir pasiekė piką 1994 m. Vėliau gyventojų natūrali kaita tapo neigiama. Leidinyje vaizduojama, kaip kito vyrų ir moterų santykis: moterų buvo daugiau, vyrų mirtingumas – didesnis. Nors mirtingumo rodiklis pamažu didėjo nuo XX a. septintojo dešimtmečio, o gimstamumas mažėjo, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ilgėjo. Nuo 1918 m. sumažėjo ne tik kūdikių, bet ir gimdyvių mirtingumas. Šiuo metu registruojami tik pavieniai gimdyvių mirčių atvejai.

Atkūrus Lietuvos valstybę, šalyje buvo trys emigracijos bangos. Dabartinė emigracija – itin didelė. Per pastaruosius 8 metus iš Lietuvos kasmet išvyksta 30 000–60 000 gyventojų.

Kita svarbi tema – **pagrindinės mirties priežastys**. 1918 m. daugiausia žmonių mirdavo nuo infekcinių, kvėpavimo takų ir virškinamojo trakto ligų, o 2017 m. – nuo kraujotakos sistemos ligų, piktybinių navikų, taip pat turėjo įtakos ir išorinės mirties priežastys. 1918–2017 m. mirtingumas nuo piktybinių navikų ir kraujotakos sistemos ligų didėjo, o nuo kvėpavimų takų mažėjo. Mirtingumas nuo virškinimo sistemos ligų sumažėjo šimtmečio viduryje, tačiau nuo XX a. devintojo

dešimtmečio vėl ėmė didėti. Savižudybių problema nėra nauja Lietuvoje: iki pat 1996 m. jų daugėjo, o dabar pradėjo mažėti.

Sergamumas bei mirtingumas nuo infekcinių ligų kito įvairiai. Šimtmečio antroje pusėje gyventojų sergamumas gripu stipriai padidėjo. Tuo tarpu mirtingumas nuo šios ligos žymiai sumažėjo. Sergamumas bei mirtingumas nuo difterijos, skarlatinos, kokliušo, tymų, vidurių šiltinės, lytiškai plintančių ligų sumažėjo. Tam įtakos galėjo turėti tai, kad mūsų laikais profilaktiniais skiepais paskiepijama beveik 100 proc. kūdikių. Šimtmečio pradžioje sergamumas bei mirtingumas nuo tuberkuliozės buvo didelė problema. Nors pastaruoju metu šie rodikliai žymiai sumažėjo, tačiau tuberkuliozė liko iššūkiu iki pat šių laikų.

Sveikatos priežiūros įstaigos bei vaistinės – neatsiejamas geros visuomenės sveikatos komponentas. 1990 m. Lietuva paveldėjo iš Sovietų Sąjungos Semaško sveikatos priežiūros sistemą, kuri turėjo būti reformuota. Nuo 2003 iki 2016 m. mažėjo vaistinių. Ligoninių daugėjo iki 1960 m., o vėliau jų skaičius ėmė mažėti. Lovų skaičius ligoninėse tolygiai didėjo iki 1990 m., vėliau jis pradėjo mažėti. Ambulatorinių apsilankymų skaičius didėjo iki 1978 m. Iki 2006 m. šis skaičius mažėjo, o vėliau vėl ėmė didėti. Stacionaro ligonių daugėjo iki 2000 m. Vėliau jų šiek tiek sumažėjo.

Gydytojų bei odontologų skaičius, tenkantis 10 000 gyventojų, per šimtmetį didėjo. Slaugytojų skaičius atitinkamai didėjo iki 1990 m., o vėliau iki 2016 m. mažėjo. Nors felčerių skaičius didėjo iki 1990 m., bet 1999 m. jie buvo pavadinti slaugos specialistais. Akušerių skaičius didėjo iki 1977 m., o vėliau iki 2016 m. mažėjo. Farmacininkų skaičius didėjo iki 1990 m., bet iki 2000 m. staigiai sumažėjo. Vėliau jų ėmė daugėti.

„Mūsų instituto išleistas leidinys apie visuomenės sveikatos būklės pokyčius atkurtos Lietuvos šimtmečio istorijos kontekste leidžia pažvelgti į tai, kaip glaudžiai persipina gyventojų sveikata ir svarbūs istoriniai momentai, – sako Higienos instituto Sveikatos informacijos centro vadovas Romualdas Gurevičius. – Matome, kokią įtaką Lietuvos visuomenės sveikatos būklei turėjo karai, okupacijos ir kiti grėsmingi istoriniai įvykiai, kaip ją keitė moksliniai atradimai ir politinės reformos, taip pat, kaip keitėsi gyventojų aprūpinimas ištekliais, kurie šiuo metu laikomi savaimė suprantamais. Prireikė nemažai laiko ir atsidavusių, norinčių saugoti, kurti ir auginti valstybę žmonių tam, kad Lietuva atsitiestų po kiekvieno sukrėtimo ir galiausiai taptų tokia, kokia yra dabar.“

Leidinį galima rasti apsilankius Higienos instituto svetainės www.hi.lt skyrelyje „Leidiniai - > Informaciniai leidiniai“ arba atsisiųsti:

<http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/100metis.pdf>.

Papildomą informaciją teikia Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Biostatistinės analizės skyriaus specialistė Indrė Petrauskaitė, tel. (8 5) 277 3302 arba el. paštu indre.petrauskaite@hi.lt.